

BULGARIA – aspecte geografice și culturale

Prof. Maria Aissa Neculăeș

Liceul Teoretic *Bogdan Vodă*, Hălăucești

Datorită proiectului Erasmus+ KA 229 dedicat elevilor - ***Students Actively Learning Entrepreneurial Skills*** (Nr. de referință 2020-1-BE02-KA229-074685_2) am avut privilegiul, împreună cu un grup alcătuit din 4 profesori și 7 elevi ai Liceului Teoretic ”Bogdan Vodă” Hălăucești, să desfășurăm prima mobilitate în Razlog, Bulgaria, în perioada 25 – 29 octombrie 2021.

Bulgaria ocupă o porțiune din estul peninsulei Balcanice, învecinându-se cu cinci țări—cu *Grecia și Turcia* la sud, cu *Macedonia și Serbia* la vest și cu *România* la nord, iar la est are ieșire la *Marea Neagră*. Suprafața totală a țării este de 110 994 km², ceea ce o clasează pe locul 105 în lume, loc pe care se situează și din punctul de vedere al numărului de locuitori (circa 7 milioane în 2020).

Bulgaria dispune de un relief variat, muntos în partea centrală și de sud-vest, deluros în nord-est și de câmpie în nord și sud-est. Cele mai notabile unități de relief sunt *Câmpia Înaltă a Dunării*, *Munții Balcani*, *Câmpia Traciei Superioare* și *Munții Rodopi*. În Bulgaria se află cel mai înalt punct din peninsula Balcanică, *Vf. Musala*, din Munții Rila, la 2 925 m, iar cel mai jos punct al țării este nivelul mării (0 m).

Clima statului este dinamică, rezultată din întâlnirea pe teritoriul lui a influențelor mediteraneene și a celor temperat-continentale. Țara are o rețea densă de circa 540 de râuri, dintre care multe sunt relativ scurte și cu debite reduse. Fluviul *Dunărea* formează, în nord, granița cu România, pe o lungime de 470 km iar cel mai lung râu aflat în întregime pe teritoriul bulgar, *Iskărul*, are o lungime de 368 km. Între alte mari râuri se numără *Struma* și *Marița* din sud. La sud de capitală, la *Sapareva Banja*, există cele mai fierbinți izvoare termale din Europa (104⁰ C) și un gheizer, care aruncă coloane de abur și apă fierbinte până la 7 m înălțime.

Harta fizică a Bulgariei și localizarea orașului Razlog

Cea mai mare parte a timpului am petrecut-o în orașul partenerilor noștri, **Razlog**, situat în valea cu același nume din sud-vestul Bulgariei, provincia Blagoevgrad, la 150 km distanță de capitala Sofia. Poziționarea orașului între Munții Rila la nord și nord-vest, Munții Pirin la sud și sud-vest și Munții Rodopi la est ne-a determinat să-l asemănăm cu orașul Brașov, oferindu-ne un sentiment de familiaritate și încântându-ne vederea cu vârfurile acoperite de zăpadă, în orice punct ne-am fi aflat.

Până în anul 1925 orașul a purtat numele de Mehomia, fiind menționat pentru prima dată cu acest nume în timpul domniei împăratului bizantin Vasile al II-lea (n. 958 – d. 1025). Dintre evenimentele istorice mai recente trebuie să menționăm faptul că, în timpul celui de-al Doilea Război Balcanic (1913), zona din jurul orașului Razlog a fost un câmp principal de luptă între armata bulgară și cea grecească. Orașul a fost capturat de către armata grecească la 9 iulie, recuperat de către bulgari la 17 iulie și apoi recapturat de către armata grecească pe 18 iulie 1913. După tratatul de pace ce a urmat, Razlog a fost cedat înapoi Bulgariei.

În prezent, Razlog, alături de orașul vecin Bansko, față de care se află la o distanță de doar 6 km, s-a dezvoltat ca un important centru de turism pentru sporturile de iarnă grație poziției sale geografice. Municipality Razlog cuprinde mai multe sate (Banya, Gorno Draglishte, Dolno Draglishte, Dobarsko, Bachevo, Godlevo și Eleshnitsa), adunând o populație totală de 20 410 locuitori, fiecare dintre sate având farmecul său propriu.

Pentru a ne putea bucura de priveliștea minunată asupra orașului Razlog, partenerii noștri au organizat, într-una din zile, o drumeție pe muntele Golak, un loc vizitat atât de localnici, cât și de turiștii dornici de plimbare și relaxare. Traseul cu peste 600 de trepte este amenajat cu 54 de

locuri de odihnă și 30 de puncte de observare, leagăne și șezlonguri din lemn care fac locul și mai atractiv. În partea superioară a muntelui, este construit un turn de metal, cu o înălțime de 12 metri, care asigură o vizibilitate largă asupra văii și orașului Razlog.

Turnul de metal de pe muntele Golak

Vedere asupra orașului Razlog de pe muntele Golak

Am fost plăcut surprinși să aflăm, din discuțiile cu colegii noștri bulgari, că municipalitatea Razlog și Valea Razlog dețin o bogată moștenire de monumente culturale din diferite ere și civilizații. Printre aceste monumente pot fi enumerate templele creștine "Sf. Georgi Pobedonoset"- construit, în 1834, în Razlog; "Sf. Georgii"- construit, în 1834, în satul Banya; "Uspenie Bogorodichno"- construit, în 1835, în satul Dolno Draglishte; în satul Dobarsko se află templele: "Sretenie Gospodne"- ridicat în 1860 și "Sf. Teodor Tiron și Teodor Stratilat"- construit în 1614, având picturi murale unice și fiind un monument cultural sub protecția UNESCO.

De asemenea, în municipalitatea Razlog se regăsesc 70 case ce sunt declarate monumente arheologice. Activitățile din cursul zilei de marți, 26 octombrie, au inclus și vizitarea unei astfel

de case din satul Banya, unde copii au învățat să facă brățări din fire de ață colorată și au probat costumele populare bulgare. Aceste costume reprezintă o parte intrinsecă a stilului de viață și a culturii bulgare. Articolul vestimentar de bază este o cămașă albă cu mâneci lungi, purtată sub veste și paltoane de diverse forme, materiale și decorațiuni. Există patru tipuri de costume naționale feminine: șorțul simplu, șorțul dublu, tunica și sarafanul. Deliciul acestei vizite l-a constituit, însă, prepararea și degustarea unui produs culinar specific Bulgariei –banitsa. Aceasta este o pâine făcută doar din făină, apă și sare care de obicei se prepară cu ocazia sărbătorilor de iarnă și este rulată sub formă de spirală.

Datorită vechimii sale, Razlog este un oraș cu tradiții culturale bogate și obiceiuri păstrate de-a lungul secolelor care reflectă spiritul valorilor originale bulgare. Două dintre cele mai semnificative evenimente folclorice din Bulgaria se desfășoară în Razlog: *Carnavalul de Anul Nou Kukeri* și Ansamlul de artă populară, "*Cântece din Pirin*".

Kukerii sunt bărbați bulgari îmbrăcați cu costumații elaborate, care îndeplinesc ritualuri tradiționale menite să sperie spiritele rele. Termenul Kuker derivă din limba proto-slavă unde *kuka însemna „duhul rău”, la care s-a adăugat sufixul agent *-aŕb (însemnând literal „vânător de spirite rele”) sau de la o divinitate pre-slavă numită Kuk.

Costumele Kukerilor acoperă cea mai mare parte a corpului și includ măști din lemn decorate cu piei de animale (uneori cu două fețe) și clopote mari atașate de centură. În preajma Anului Nou și înainte de Postul Mare, kukerii se plimbă și dansează prin sate pentru a speria spiritele rele cu costumele lor și sunetul clopotelor. De asemenea, se crede că acest ritual asigură o recoltă bună, sănătate și fericire satului în timpul anului care urmează. Kukerii vizitează în mod tradițional casele oamenilor pe timp de noapte, astfel încât „soarele să nu-i prindă pe drum.” După ce defilează prin sat, se adună de obicei în piața satului pentru a dansa sălbatic și a amuza oamenii. Tradiții asemănătoare se regăsesc și în România, putând fi asociate cu mascații sau benzile de urători care umblă în ajunul Anului Nou.

Notorietatea acestor grupuri a depășit granițele Bulgariei. Dovada pentru tradițiile originale ale Kukerilor este insigna de onoare oferită Municipalității Razlog, în mai 2004, de către Henri Van der Kroon, președintele Federației Internaționale a Orașelor de Carnaval Europene și Mediterane. De asemenea, în anul 2018, revista *National Geographic* a realizat un amplu articol despre Kukeri.

Carnavalul de Anul Nou Kukeri – Razlog

Unic este și Ansamblul de artă populară "*Cântece din Pirin*" care este format dintr-o orchestră populară, o trupă de dans popular și un cor de femei. A fost fondat în anul 1954 și de atunci se străduiește să păstreze cultura bulgară interpretând muzică și dans tradițional din toată țara. A susținut peste 6 500 de concerte în 50 de țări diferite și a produs numeroase LP-uri, CD-uri, videoclipuri și cărți de cântece. Ansamblul a primit numeroase premii precum *Discul de Aur* din Nashville în 1982, *Premiul Grammy* pentru participarea la cel de-al doilea album al lui Marcel Cellier *Le Mystere des Voix Bulgares* în 1990, premii de la Festivalurile Internaționale de la

Cartagina din 1965 etc., fiind unul dintre cei mai importanți ambasadori ai artei populare bulgare în lume.

În timpul acestei mobilități am avut ocazia să descoperim și frumusețile orașului **Bansko**, pe care l-am vizitat marți, 26 octombrie, și care se află la 160 km de capitala Sofia și la numai 6 km de orașul Razlog. Bansko este cea mai modernă stațiune de schi din Bulgaria, situat la o altitudine de 925 metri, în partea nord-estică a Munților Pirin, chiar sub cea mai înaltă și mai frumoasă parte a acestora.

Bansko reprezintă, însă, mult mai mult decât o stațiune de ski, ocupând un loc demn printre așezările cu o bogată moștenire culturală și istorică din Bulgaria. Nu întâmplător unii istorici o numesc „capitala spirituală din Pirin”. Bansko a fost înființat ca așezare după unificarea mai multor sate în perioada secolelor XV-XVI, iar primele dovezi documentare despre acesta se găsesc în registrul otoman al Djelepkesans (crescătorii de oi) din 1576.

Până în secolul al XVIII-lea, banskalii au fost în principal crescători de animale care se bazau pe pășunile vaste și pădurile bogate ale Munților Pirin. În perioada renașterii naționale, Bansko s-a dezvoltat ca un centru urban de comerț și meșteșuguri, iar prosperitatea economică rezultată se reflectă și în caracteristicile arhitecturii populare rezidențiale din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Construite din piatră, casele din centrul vechi al orașului dau o impresie monumentală de cetate. Acesta este în principal motivul pentru care se deosebesc de arhitectura rezidențială din celelalte așezări ale văii Razlog. La aceste caracteristici trebuie adăugate sculptura în lemn și decorarea murală remarcabilă, care mărturisesc nu numai posibilitățile materiale, ci și înalta cultură artistică a banskalilor.

În timpul petrecut în Bansko am vizitat o casă care reprezintă un exemplu tipic al arhitecturii tradiționale locale: *Casa Velyan*, un monument al culturii naționale a Bulgariei încă din anul 1967. A fost construită în secolul al XVIII-lea și este una dintre cele mai vechi case-cetate cu două etaje, ziduri groase de piatră, ascunzători subterane, turnuri interioare și exterioare, ferestre mici cu grilaj de fier. La subsolul acesteia se află o pivniță și două ascunzișuri interconectate. În timpul stăpânirii otomane, mulți bulgari au construit case fortificate cu camere secrete unde să se ascundă de raidurile turcilor. O scară de piatră dintr-o cameră folosită ca ascunzătoare leagă subsolul de nivelul rezidențial al clădirii unde sunt situate sufrageria, salonul, camera pentru femei și camera de lucru.

Ceea ce ne-a impresionat cel mai mult la această casă au fost decorațiunile ei: picturile murale și tavanele sculptate în lemn, realizate de maestrul Velyan Ognev, membru al Școlii de Artă Debarsko. Velyan Ognev a venit la Bansko pentru a lucra la decorarea altarului Bisericii Sfintei Treimi, iar casa i-a fost dăruită de localnici ca simbol al recunoștinței pentru efortul depus. Maestrul și-a decorat interiorul și exteriorul și le-a transformat în adevărate piese de artă. Picturile murale din

Camera Albastră, salon și camera de zi, veranda rafinată sculptată în lemn și ornamentele geometrice și florale de pe fațada de sud-est a casei sunt extrem de valoroase.

Casa Velyan - Bansko

Un alt simbol al orașului Bansko pe care l-am vizitat este *Biserica Sfintei Treimi*, situată în centrul stațiunii. Aceasta se prezintă sub forma unui complex care cuprinde biserica propriu-zisă, turnul-clopotniță și zidul de împrejmuire. Întregul complex este considerat una dintre cele mai remarcabile realizări ale culturii bulgare din perioada Renașterii Naționale.

Biserica reprezintă o bazilică cu trei nave ridicată în anul 1835 de către maeștri locali la inițiativa comerciantului din Bansko – Lazar German. Deasupra intrării sale principale, am fost uimiți să vedem o cruce creștină și o semilună turcească aproape una de alta – simbol al toleranței între cele două religii din timpul stăpânirii otomane. Așa cum am menționat mai sus, biserica a fost ornată de unul dintre cei mai importanți maeștri de la Școala de Artă din Bansko și

Debarsko – Usta (Maestrul) Velyan Ognev, care a creat catapeteasma unică sculptată, picturile murale originale de pe coloane și cupolă, tronul episcopului și cele douăsprezece coloane simbolizându-i pe cei doisprezece apostoli.

Clopotnița din curtea bisericii a fost ridicată ceva mai târziu – în anul 1850, de către Usta (Maestrul) Gligor Doiuv. Are 30 m înălțime și este considerat un simbol al orașului Bansko. În anul 1866, pe turn a fost instalat un ceas.

Ceea ce ni s-a părut foarte interesant este faptul că această biserică reprezintă una dintre cele mai mari biserici din Bulgaria. Până la construirea *Catedralei Sf. Aleksandar Nevski* din Sofia, *Sfânta Treime* a fost cea mai mare biserică din țară și din Peninsula Balcanică.

Biserica Sfintei Treimi – Bansko

Trebuie să recunosc faptul că o mare bucurie, în timpul petrecut în Bansko, ne-a prilejuit-o „vizitarea” numeroaselor magazine de suveniruri și de produse cosmetice. Bulgaria mai este numită și ***Țara trandafirilor***, fiind cunoscută în toată lumea pentru cultura acestor flori. 80% din producția mondială de ulei de trandafiri provin din această țară. Uleiul de trandafir este supranumit “aurul lichid” al Bulgariei, fiind utilizat în principal pentru realizarea de parfumuri, produse cosmetice, ciocolată, lichior și gem.

În ziua de vineri, 29 octombrie, înainte de întoarcerea acasă, partenerii noștri au organizat o excursie în orașul capitală al Bulgariei, ***Sofia***. Acesta este situat în vestul țării, la poalele nordice ale muntelui Vitosha, în Valea Sofia, care este înconjurată de Munții Balcani. Valea are o altitudine medie de 550 de metri, astfel încât Sofia este a doua cea mai înaltă capitală a Uniunii Europene (după Madrid) și a treia cea mai înaltă capitală a Europei (după Andorra la Vella și Madrid).

Cu puțin peste un milion de locuitori, Sofia se numără printre cele mai vechi orașe ale Europei, drept pentru care nu este nicio noutate că se mândrește cu nenumărate monumente istorice. Cunoscut drept *Serdica* în Antichitate și *Sredeț* în Evul Mediu, orașul a primit numele

actual după *Biserica Sfânta Sofia*, unul dintre cele mai vechi locașuri de cult de aici (datează de la jumătatea secolului al VI-lea) și a fost desemnat capitală la data de 3 aprilie 1879.

În afara monumentelor istorice, am observat cu ocazia vizitării orașului, că Sofia are numeroase parcuri verzi, bulevarde animate și, nu în ultimul rând, somptuoziități arhitectonice de pe vremea regimului comunist care găzduiesc principalele instituții ale statului: clădirile Adunării Naționale, Președinției, Consiliului Miniștrilor și ale tuturor ministerelor. Toate acestea sunt concentrate în centrul Sofiei. Tot aici se află și singura moschee conservată de pe teritoriul Sofiei, *Banya Bashi*. Aceasta este creația lui Mimar Sinan, care a proiectat și legendara Moschee Albastră din Istanbul, datează din secolul al XVI-lea și atrage zilnic pentru rugăciuni până la 400 de musulmani.

Consiliul Miniștrilor (stânga), Președinția (dreapta) și viitoarea clădire a Adunării Naționale

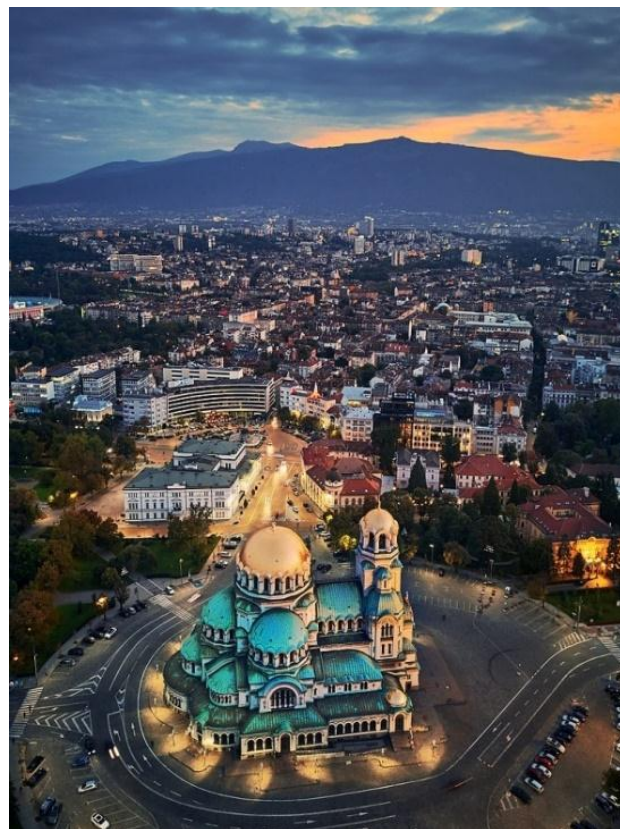
Moscheea Banya Bashi

De asemenea, am putut să admirăm un alt simbol important al Sofiei – *Teatrul Național Ivan Vazov*. Acesta este teatrul național al Bulgariei, precum și cel mai vechi teatru din țară. Însă cea mai puternică impresie ne-a lăsat-o *Catedrala Alexander Nevsky*, care este de fapt, cea mai mare construcție de acest gen din Balcani.

Construită în stil neobizantin, servește drept biserică catedrală a Patriarhiei Bulgariei și este considerată drept una dintre cele mai mari 50 de biserici creștine din lume. A fost înălțată la trecerea dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea, ca un monument închinat militarilor ruși, care au luptat în timpul războiului ruso-turc din 1877-1878, în urma căruia Bulgaria a fost eliberată de sub dominația otomană. Iluminația fascinantă, interiorul împodobit bogat cu onyx și alabastru ne-au fermecat pur și simplu. Parte a bisericii este și cavoul subteran al lui Alexander Nevsky, cunoscut ca Muzeul icoanelor, care conține o colecție din 300 de icoane bisericești.

Teatrul Național Ivan Vazov

Catedrala Alexander Nevsky

Pentru elevii participanți la mobilitate cea mai mare bucurie a constituit-o vizitarea *Muzeului Iluziilor* din Sofia. Expoziția muzeului se întinde pe un spațiu de 400 m² în care iluziile se împletesc cu invenții științifice, iar fizica și optica sunt expuse împreună cu opere de artă misterioase și ghicitori clasice. Vizitarea acestui muzeu a fost, de fapt, o experiență educațională excepțională, îmbogățită de divertisment interactiv. Elevii au desenat pe un perete cu lumină

laser, s-au jucat cu un glob cu plasmă și au făcut numeroase fotografii în camera așezată cu susul în jos.

În vizită la Muzeul Iluziilor, Sofia

În loc de concluzie, voi face trimitere spre articolul din acest număr al revistei care conține părerile elevilor participanți la această mobilitate. Veți regăsi în rândurile scrise de ei surpriza descoperirii unei țări noi, cu locurile ei minunate și cu oameni prietenoși și deschiși; entuziasmul și emoția întâlnirii cu colegii lor din țările partenere care le-au devenit prieteni până la finalul săptămânii; bucuria reușitei lucrului în echipă, dar, mai ales, veți înțelege cât de valoroasă este pentru elevii noștri participarea la astfel de proiecte Erasmus+.

Bibliografie:

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Bulgaria>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Kukeri>

<https://www.kusadasi.ro/vacanta-bulgaria-razlog-628>

<https://bulgariatravel.org>

https://en.wikipedia.org/wiki/Pirin_Folk_Ensemble

<https://www.balkanfolk.com/artist.php?id=118>

<https://www.kusadasi.ro/vacanta-bulgaria-bansko-512>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Bansko>

<https://www.bansko.bg>

https://en.wikipedia.org/wiki/Trinity_Church,_Bansko

<https://visit-bansko.bg/en/what-to-see/museums/item/3949-house-of-velyan>

<https://museumofillusions.bg>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Sofia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Nevsky_Cathedral,_Sofia

Rezumat

Datorită proiectului Erasmus+ KA 229 dedicat elevilor - ***Students Actively Learning Entrepreneurial Skills*** (Nr. de referință 2020-1-BE02-KA229-074685_2) am avut privilegiul, împreună cu un grup alcătuit în total din 4 profesori și 7 elevi ai Liceului Teoretic ”Bogdan Vodă” Hălăucești, să desfășurăm prima mobilitate în Razlog, Bulgaria, în perioada 25 – 29 octombrie 2021.

Razlog este un oraș mic situat în sud-vestul Bulgariei, la 150 km distanță de capitala Sofia și poziționat între Munții Rila la nord și nord-vest, Munții Pirin la sud și sud-vest și Munții Rodopi la est. Până în anul 1925 orașul a purtat numele de Mehomia, fiind menționat pentru prima dată cu acest nume în timpul domniei împăratului bizantin Vasile al II-lea (n. 958 – d. 1025). Astfel, Municipality Razlog deține o bogată moștenire de monumente culturale din diferite ere și civilizații, precum și 70 case ce sunt declarate monumente arheologice, iar noi am vizitat o astfel de casă în localitatea Banya. Două dintre cele mai semnificative evenimente folclorice din Bulgaria se desfășoară în Razlog: *Carnavalul de Anul Nou Kukeri* și Ansamblul de artă populară, *”Cântece din Pirin”*.

În timpul acestei mobilități am avut ocazia să descoperim și frumusețile orașului **Bansko**, care este cea mai modernă stațiune de schi din Bulgaria, situat la o altitudine de 925 metri, în partea nord-estică a Munților Pirin. Bansko reprezintă, însă, mult mai mult decât o stațiune de ski ocupând un loc demn printre așezările cu o bogată moștenire culturală și istorică. În timpul petrecut în Bansko am vizitat o casă care reprezintă un exemplu tipic al arhitecturii tradiționale locale: *Casa Velyan* și un alt simbol al orașului, *Biserica Sfintei Treimi*.

În ziua de vineri, 29 octombrie, înainte de întoarcerea acasă, partenerii noștri au organizat o excursie în orașul capitală al Bulgariei, **Sofia**. Acesta este situat în vestul țării, la poalele nordice

ale muntelui Vitosha, în Valea Sofia, care este înconjurată de Munții Balcani. În afara monumentelor istorice, am observat cu ocazia vizitării orașului, că Sofia are numeroase parcuri verzi, bulevarde animate și, nu în ultimul rând, somptuoziități arhitectonice de pe vremea regimului comunist care găzduiesc principalele instituții ale statului. Cel mai mult ne-au impresionat *Catedrala Alexander Nevsky* și experiențele trăite în *Muzeul Iluziilor*.

Această mobilitate ne-a oferit tuturor, profesori și elevi, oportunitatea de a descoperi și aprecia locuri și oameni noi, de a lega prietenii, de a ne depăși limitele și de a ne îmbogăți din punct de vedere cultural, lingvistic și personal.